

עובדים ללא מגבלות

חברת המשקם, המעסיקה אלפי עובדים עם מוגבלות וסבלה בעבר מניהול בזבזני ומושחת, עוברת מהפך בשנים האחרונות. "המטרה היא לשלב את העובדים בשוק החופשי ולהעלות את שכרם מעל למינימום", אומר המנכ"ל ליאור שטרסברג - אבל השינוי בשטח עדיין רחוק

מאת עידו סולומון

« לפני כשנה החלה דינה יושבה, 33, הסובלת ממוגבלות, לעבוד במפעל המשקם בירושלים. למרות שהשלימה כמה קורסים בגרפיקה ועיצוב אתרי אינטרנט, הוצבה כמו כל עובד חדש ליד סם הייצור, שבו מדביקים העובדים תגיות לתיקיות.

חלפו חודשים והגרפיקאית של המפעל יצאה לחופשת לידה, ובמסגרת המדיניות החדשה של המשקם, החלו לחפש לה מחליף מבין העובדים. דינה קיבלה את המשרה שבה היא מחזיקה עד היום. "עם מעסיקים פרטיים

מנהלי החברה מקווים שהוכחות מצד מעסיקים לקלוט את עובדיהם בשכר מינימום תגדל. חברות כמו מקס ברנר, טבע ופלטן נבו עושים זאת באופן חלקי

לא היה לי סיכוי", היא אומרת. "עכשיו אני צוברת ניסיון ואולי יום אחד אצא לעבוד גם מחוץ למפעל המוגן". לא רחוק ממנה, בעמדת הכניסה, חולשת על מרכזיות המפעל אורלי סיבוני, 41, גרושה ואם לשניים. סיבוני היא חולת פוליו המרותקת לכיסא גלגלים, עובדה שלא מפריעה לה לחצות את מסדרונות המפעל הארוכים במהירות. היא מועסקת במפעל כבר 13 שנה, אך רק בחצי השנה האחרונה היא בתפקידה הנוכחי - לפני כן היתה גם היא חלק ממעגל המדביקים. סיבוני נהנית גם היא מהמדיניות החדשה המפנה יותר משאבים לזיהוי צרכים ויכולות של העובדים

לא משתלבים בשוק העבודה

שיעור המועסקים לפי מידת מוגבלות באחוזים

* הגדרת הלמ"ס היא "ללא בעיה כרונית" - כל האנשים ללא מגבלה ** מתוך כלל האנשים עם מוגבלות בגיל העבודה (18-64)

יש יתרונות כלכליים וחברתיים לכל הצדדים. צריך להתמקד ביתרונותיהם ולא במגבלותיהם".

תוכנית שיקומית תותאמה אישית

חברת המשקם פועלת כ-50 שנה, ובשיא פעילותה העסיקה כ-15 אלף עובדים. בשנים האחרונות הירדלה הפעילות בשל כשלי הניהול, וקיומן של אלטרנטיבות חדשות. החברה הוקמה על ידי הממשלה, שמחזיקה ב-40% מהחברה, וההסתדרות הציונית העולמית, שמחזיקה ב-60%, כדי לתת מענה לתעסוקת קשישים ואנשים בעלי כושר עבודה מוגבל. מאז שנות ה-80 ההסתדרות הציונית אינה מזרימה תקציבים לחברה, ועיקר מעורבותה היא בחברות בריקטוריון ונתהליכים אסטרטגיים.

לאחר פרסום ר"ח המבקר הוקם דירקטוריון חדש ומקצועי וכי"ר מונה ארנון טיברג, לשעבר נשיא ומנכ"ל רלתא, מנכ"ל התאחדות התעשיינים ודירקטור בכנים וחברות תעשייה. בנוסף מונה מנכ"ל חדש - ליאור שטרסברג, 36, איש צעיר, נמרץ ותקיף. מאז הספיקו בחברה לצמצם את כוח האדם הניהולי בכ-40%, לקצץ את שכר המנכ"ל משמעותית ולהקצות כ-2.5 מיליון שקל לשיפור תשתיות במפעלים. המהלך המשמעותי ביותר הצפוי להשפיע כמירה ניכרת על עתידם של העובדים, היה בניית מערך שיקום מסודר,

במפעל, שכזוהה וכתה לשירדוג במעמדה המקצועי. לא ברור מדוע נאלצו עובדי המשקם לחכות עשרות שנים כדי לקבל יחס הולם. לזכותה של הנהלתה הנוכחית יירשם כי היא עסקה בניסיון לתקן את עוולות העבר. ב-2007 היתה המשקם הדבר הכי רע שקרה לאוכלוסייה שבה היתה אמורה לתמוך. ד"ר מבקר המדינה חשף הנהלה בזבזנית ומושחתת, במקביל לתנאי עבודה בלתי סבירים, יחס קשה מצד הממונים שכלל גם צעקות, השפלות ומפעלים ללא תשתיות מתאימות.

הבעיה החמורה מכולן היתה שבניגוד לשם הארגון, בפועל לא נעשתה בו כל עבודה שיקום. העובדים פשוט עבדו במטלות שונות - במיון ברגים, בגינון, בתפירה, בכריכה ועוד. מומחים לשיקום לא שותפו בתהליך ולא נעשה דבר כדי לקדם עובדים מעבר למצבם ההתחלתי. גישה מיושנת זו פינתה את מקומה בשנים האחרות לשאיפה למצות את הפוטנציאל של עובדים ולשלכם בשוק החופשי, בהתאם לרצונם ויכולותיהם. המשקם היא מקרה מבחן מעניין בהקשר זה, מעצם היותה אחת החברות הגדולות שמעסיקות אנשים עם מוגבלות בישראל. "אחד העקרונות המרכזיים בתהליך השיקום כיום הוא שילוב אדם בעל מוגבלות בעבודה בקרב אנשים ללא מוגבלות", אומר אחיה קמארה, נציג שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות במשרד המשפטים. "להעסקת אנשים עם מוגבלות

שבראשו עומדת לימור גדות, בעלת תואר שני בעבודה סוציאלית, המשמשת כסמנכ"ל השיקום - תפקיד שלא היה בגלגול הקודם של החברה. בנוסף, מועסקים בחברה עוד תשעה עובדים סוציאליים, פי שלושה יותר מבעבר.

גדות קפצה מיד לתפקיד וכל העובדים מופו באמצעות ראינות אישיים והותאמה תוכנית שיקומית לכל עובד. "בעבר, אדם יכול היה למיין חרוזים במשך שנים", היא אומרת. "כיום אנחנו יכולים להתחיל לכוון אותם כדי למצות את מלוא הפוטנציאל על הרצף השיקומי - בקצה אחד יש עובדים שצריכים תנאים של מפעל מוגן, וגם שם אפשר לגוון ולעשות התאמות ובקצה השני עובדים שיכולים וצריכים לשאוף ליותר. את אלה נעביר תהליך של שילוב בשוק החופשי השאיפה היא שלפחות 1%-5% מהמועסקים יעברו בשנה הבאה באופן עצמאי, ללא תמיכה ותוך שהם נהנים מיחסי עובד-מעביד".

עובדי קבלן או תיקון חוץ?

על פניו, היעד הנקבע - עד 5% עובדים באופן עצמאי מחוץ למפעל - לא נראה שאפתני מדי. מתוך כ-2,700 עובדי המשקם, כ-1,500 עובדים ב-25 מפעלים מוגנים (19 מפעלי תעשייה ושישה מפעלי טקסטיל). לטענת החברה, רובם לא יכולים להשתלב בשוק החופשי בשל תפוקות נמוכות יחסית לעובדים בריאים.

"עם מעסיקים פרטיים לא היה לי סיכוי". דינה יושבה

מהדבקת מדבקות למרכזיות המפעל. אורלי סיבוני